

Βασίλης Παπάς

Chiaroscuro

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

«Όταν άπλώσουν τὰ κύματα...»	11
Ό ήρωας	13
Ό μάγειρας	15
Ό ράφτης	18
Ό χειριστής τής μηχανής	20
Η πόλη	22
Η πυρκαγιά	23
Τò νεκροταφεϊο	25
Η γιορτή	27
Ό γείτονας	29
Ό μαγικòς αὐλòς	31
Η έπιστροφή	33
Τò νερό	35
Bloomsday	36
Η παραθέριση	37
Τò μπιλιάρδο	38
Η κλοτσιά	39
Η πτήση	40
Η πλαγιά	41
Η φυλακή	42
Τò ίζημα	43
Τò έργο	44
Άγουρα μήλα	46
Η αὐλή	47
Ό ξυλοκόπος	49
21-22/4/67	50
Τò «Περικαλλές»	51
Οί δίνες	53
Τò τρένο	54

Ἡ φήμη	55
Ἡ ἄδεια	57
Στὸ Βίτσι	58
Ἀνταρτικὸ	60
Οἱ σκιές	61
Ὁ Γ'	62
Ἡ ἀγορὰ	63
Ἡ προβολή	65
Ἐν ἐγρηγόρσει	66
Οἱ πηγές	67
Ἡ Ἱστορία	68
Ὁ τοῖχος	69
Τὰ σπίτια	72
Τὰ ποτάμια	73
Λύκος στὴν ὀμίχλη	74
Ἡ πόρτα	75
Chiaroscuro	77
Τὰ μάτια σου... ..	79
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ	80
ΠΡΩΤΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ	82

Ο ΜΑΓΕΙΡΑΣ

Ἄναρχη βλάστηση, θάμνοι ἀπροσπέλαστοι
πνιγμένα στ' ἀγριόχορτα ὀπωροφόρα
κι ἀντίσκηνα ἐκστρατείας ἀπλωμένα στήν πεδιάδα
— ἓνα κοπάδι ἤρεμο— ὁ γαλλικὸς στρατός.
Μουλάρια ἀνέβαιναν στήν πόλη καθημερινὰ
στύλωναν μ' ἀγωνία τὰ ρουθούνια
ὅταν στραβοπατούσανε στὶς πέτρες οἱ ὀπλές
γύριζαν φορτωμένα μὲ τυριά, κρέατα καὶ κρασί.

Καμιὰ φορὰ ἔπαιρνε πρὸς τὸ σούρουπο
κι αὐτὸς τὸν ἴδιο δρόμο
στὴ λέσχη τὸν περίμεναν οἱ ἀξιωματικοὶ
νὰ φτιάξει κάτι ἰδιαίτερο, πιὸ γαλλικὸ
βοηθὸς μαγείρου στὸ ἀτμόπλοιο «Λατούς-Τρεβίλ»
τοὺς εἶχε πεῖ πὼς ἔμαθε τὰ μυστικὰ
κοντὰ σὲ ἓναν σέφ στὴ Μασσαλία.

Ὅταν τελείωνε, ξάπλωνε στὰ ξερὰ χόρτα ἀπ' τὸ παχνὶ
καὶ χάζευε τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ
ὅπως παιγνίδιζε μὲ τὰ ornamenti καὶ τὰ φυτικὰ
ποὺ λάμπανε μὲ δέος μεταφυσικὸ
στοὺς τοίχους τοῦ τεμένους.

Ἦταν ἡ ὥρα ποὺ δὲν ἤθελε νὰ σκέφτεται
πὼς εἶναι δυνατὸν νὰ βρῖσκεται ἐκεῖ
μάγειρας στήν ὑπηρεσία τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ
μέσα στὶς λάσπες τοῦ πολέμου
νὰ ἐτοιμάζει champignons, rôti de veau

στό έρειπωμένο όθωμανικό τζαμί
για εύγενείς καθολικούς officiers
νά 'ρθει περίμενε ό ύπνος νά τόν πάρει
έστω για λίγο νά έπιστρέψει
στούς όρυζώνες, στίς φυτείες του τσαγιοῦ
και ν' αντικρίσει ξαφνικά
παγόδες κι ύπερφυσικά άγάλματα του Βούδα.

Τ' άλλο πρωί γύριζε με τὸ άλογό του στον καταυλισμό
κρεμοῦσε και τήν Kodak που είχε στον λαιμό του
για νά φωτογραφίζει τά νερά
όπως δραπέτευαν με όρμη από τούς βράχους,
τίς μπάλες με τήν κάνναβη επικίνδυνα βαριές
καθώς κατακυλοῦσαν ώς τὸ έργοστάσιο του σχοινοῦ,
τά στεγνωμένα πρόσωπα τῶν γεωργῶν
που άργά λικνίζονταν στα ύποζύγια τους.
Μοιάζουμε μεταξύ τους οί ξωμάχοι
θά σκεφτότανε, πάνω στη γῆ
τὸ βλέμμα του όλιγαρχῆ
που ξέρει πῶς νά είναι μες στη φτώχεια.

Άνέμελος, οί έγνοιες του μικρές,
θά περιμένει νά 'ρθουν κι άλλα γεγονότα
νά βάλουν στη σειρά τούς προβληματισμούς
και νά τά φέρει στο άλφάδι της ή μοίρα
για νά σταθεῖ μιá μέρα άπέναντι κι αυτός
άπ' τίς στολές του γαλλικοῦ στρατοῦ
καταζητούμενος στη ζούγκλα νά χαθεῖ σαν έρπετὸ
με βουτηγμένο πρόσωπο στα χρώματα παραλλαγῆς
κι όταν θά έμφανιζότανε ξανά
δέν θά 'ταν πιά ό ταπεινός Νγκουγιέν Σιν Κουνγκ

ποὺ ἔφυγε κάποτε μὲ τὸ ἀτμόπλοιο «Λατοῦς-Τρεβίλ»
ἀλλὰ ἕνας φωτισμένος
ποὺ εἶχε πιά ἐξαγνιστεῖ
κι αὐτὸν περίμενε τόσο καιρὸ ὁ χαρταετὸς μὲ τὴ μακριὰ οὐρὰ
αὐτὸν ποὺ θὰ τὸν λέγαν πλέον Χὸ Τσι Μίνχ
νὰ τὸν σηκώσει ἀπ' τὶς πλημμύρες τοῦ ρυζιοῦ στὸν οὐρανὸ
νὰ τὸν ἐλευθερώσει.

Η ΓΙΟΡΤΗ

Πῶς ἔφυγε ἀπ' τὴν κλινικὴ στὸ Διοικητήριο
ἀκόμη ἀπορεῖ καθὼς θυμᾶται
ὅπως τὴ σήκωσε σὰν γίγαντας στὰ χέρια του
μέχρι τῆς θείας της τὸ σπίτι, στάση Εὐζώνων.
Ὅταν δυνάμωσε, ἤδη εἶχε προχωρήσει ἡ ἀνοιξή
κι ὁ Ἀπρίλης, πρόλογος ex officio
ὄλων ἐκείνων ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ συμβοῦν
ἐγκλωβίζε στὸ νεαρό του φῶς θλίψη κι ἀδημονία.
Μὲ πρόσχημα δουλειές στὴ Σαλονίκη, ἤρθε, τὴν πῆρε
καὶ μὲ τὴν ἄδεια βεβαίως τῶν γονιῶν.
Ἄλλὰ ἐπιστρέφοντας εἶπε
πὼς εἶχαν ὑποχρέωση ν' ἀνάψουν πρῶτα ἓνα κερι
τάμα ποὺ ἔγινε καλὰ στὸ μοναστήρι.
Ἡ μέρα εὐχάριστη ὅπως περπάτησαν στὴν ἐξοχή
καὶ ξαφνικὰ σὰν μιὰ κουρτίνα παραμέρισε ἡ φύση
καὶ φάνηκαν οἱ φίλες της, νύμφες διονυσιακῆς
μέσα στ' ἀγριολούλουδα καὶ στ' ἀνθισμένα δέντρα,
ὄμορφη, ἐκπληκτικὴ αὐτὴ, ἴσως καὶ λίγο ἐρωτευμένη,
κιθάρες, κανταδόρικες φωνές, ὅλοι παρόντες.
Μπροστά, μιὰ θάλασσα ἀνοιχτὴ ἢ νέα δεκαετία,
ποὺ ἀγγιζαν ἤδη κι ἐτοιμάζονταν νὰ μποῦν.
Πῶς ἦταν δυνατὸν στὰ ξαφνικὰ νὰ γίνει πάγος
κι ἡ ἀνοιξὴ πέπλος ποὺ ἔπεσε βαρὺς
σκεπάζοντας πρόσωπα καὶ ἐκφράσεις
ποὺ ἡ μνήμη τώρα ἀνατρέχει καὶ διαρκῶς ἀναζητᾶ
στὴν τελευταία ἐκείνη μέρα μιᾶς Πομπηίας προσωπικῆς
λίγο πρὶν κοκαλώσουν ὅλα στὸ μυαλὸ

καὶ μείνουν ἔτσι στὸ ἐξῆς,
τὸ ὁμαδικὸ ἀπολίθωμα μιᾶς ἀπορίας
ποὺ δὲν θ' ἀπαντηθεῖ ποτέ.

Η ΑΥΛΗ

Δὲν εἶχαν τίποτα νὰ κρύψουνε οἱ κυνηγοὶ
ζωηροὶ φυσιολάτρεις τοῦ '60
διεκδικοῦσαν μὲ ἀνέμελους θορύβους
τὸ ζωντανὸ παράδειγμα μιᾶς φυσικῆς ζωῆς.
Βαλσαμωμένα ζῶα στὴ βιτρίνα τους
πτηνά, ἀγριογούρουνα, ἐλάφια
μὲ γυάλινα ματάκια ἐπιτίθονταν
στὸ βλέμμα τῶν περαστικῶν.

Δίπλα τὸ ἐντευκτήριο
μὲ κουρτινάκια ἔκρυβε τὰ πάντα.
Μόνο ἂν ἀνοιγες ὡς τίμημα τὴν πόρτα
θὰ ἐρχόσουν ἀντιμέτωπος μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ κατηχητικοῦ
ποὺ διάβαζαν στὸ ἀναγνωστήριο βιβλία
ὅλα τους μ' ἓνα βεραμὰν χαρτὶ ἀποστειρωμένα·
οἱ συγγραφεῖς καὶ οἱ τίτλοι τους ἦταν ἀριθμοί.
Θεέ μου, τί πλήξη νὰ σὲ περιβάλλουνε
ὄλοι αὐτοὶ οἱ συγγραφεῖς
παραδομένα βλέμματα
πλάσματα ἀπὸ ταινίες φαντασίας
νὰ σοῦ προτείνουνε ἀνούσια βιβλία, βαρετά·
ὄλοι τους θά 'τανε σὲ λίγα χρόνια κνίτες.

Ἀνάμεσά τους ἡ στοὰ
κατέληγε στὴν ἐσωτερικὴ αὐλὴ τοῦ πανδοχείου
μ' ἓνα μικρὸ στῆ μέση σιντριβάνι καὶ τὰ ψάρια
νὰ χάνονται οἱ ράχες τους στὰ πράσινα νερά.
Κοίταζα μὲ τίς ὥρες τὴν αὐλὴ τὰ καλοκαίρια

ὅταν κυλιόμουνά στὸν βοῦρκο τοῦ ζεστοῦ μεσημεριοῦ
ἢ τοὺς χειμῶνες ποὺ περίμενα τὴ μουσικὴ
ἀπὸ τὶς στάλες τῆς βροχῆς στὶς σκουριασμένες στέγες.
Πελάτες ἔρχονταν, ἀναχωροῦσαν
μέσα σὲ ἄγριες κάπες τυλιγμένοι
μὲ πατατοῦκες καὶ βαριά παλτὰ
μὲ κασκορσὲ τὰ καλοκαίρια
ἄκεφοι πάντα, σκεπτικοί.

Σὰν ξένο ἔδαφος ἦταν ἡ αὐλὴ
μιὰ πρεσβεία μελαγχολικῶν ἀνθρώπων.
Μικροέμποροι ποὺ γύριζαν μὲ μπόγους στὰ παζάρια
ἄρρωστοι ποὺ ἐπισκέπτονταν κυρίως πρακτικούς
χωριάτες ποὺ δίνανε παρῶν τὰ πρωινὰ σὲ δίκες
ζευγάρια νευρικά ποὺ μόλις εἶχανε κλεφτεῖ
κι ἄρχιζε ἡ ἀπόγνωση ἀπὸ τὴν ἐπομένη.
Σκιές, φυσιογνωμίες μισοκρυμμένες,
ξένοι ποὺ θέλανε νὰ βρίσκονται κάπου ἄλλοῦ
ποὺ δὲν τοὺς ἔνοιαζε ποιοὶ ἤμασταν ἐμεῖς
συσώρευαν τὸ ἀφηρημένο βλέμμα τους ἐκεῖ
καὶ περιφερόταν μὲς στὴν αὐλὴ φυλακισμένο.